

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 1. Брой 9. Ноември 1998 година Безплатен екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Започва ли това балът на вампирите?

Някога Бърнард Шоу бе казал в своя каламбурен стил: “Вие нямате сърце, ако на 20 години не сте комунист. Но вие нямате ум, ако на 40 години все още сте комунист.”

Старостта по принцип е егоистична и зла. Но старостта която зад себе си е оставила пропадналите идеали на комунитическата си младост, е направо зловеща. Изплашени от скоростта на времето, старите (по дух) хора се дърпат назад, бягайки в илюзиите на младостта си. Те не могат, или не искат, или нямат време да променят разбиранията си. Въпреки че светът около тях се променя с невиджана скорост. Така пропастта между поколенията става все по-дълбока и по-непремостима.

Чета в “Братство” от 6 ноември т.г. съобщението на ОК на НКПЮ и СКОЮ в Босилеград (и такова чудо си имаме), и се мъча да разбера склеротичните мисли на беловласите другари. Предоставянето на въздушните коридори на НАТО от страна на България (което на практика допринесе за умиротворяването на Косово, и завръщане на внуците им от бойните полета), било последното стъпало в “обезбългаряването” на българската народност?! Обидени от това “позорно дело” на българският парламент, “новите” комунисти и комунистическите “младежи” (на по 60-70 години), се отказват от хуманитарната помощ на България, в полза на българските граждани които ходили от къща на къща в Босилеград да ни продават дреболии за да изкарат някоя дойч-марка.

Не ми е ясно, кой още има нужда от тия голословни фрази на лъжлив патриотизъм. Клишетото е същото като от преди двайсетина години – сменяват се само думите в него. Тогава въпросните другари на вътрешен план ръмжеха срещу капитализма, а на външен, хленчеха да му искат кредити и помощи да позакърпят дупките в бюджета на “най-прогресивния обществен строй”. Днес пак на вътрешен план се ръмжи срещу целия свят, но на външен – подписваме всичко каквото ни поднесат под носа. А за всичко пак е виновна България и българщината. И пак ние трябва да се срамуваме от нашите “сестри и братя сърби” затова че сме се родили българи и затова че България не иска сяпко да следва сръбската външна политика, така както я следват НКПЮ и СКОЮ и сие “опозиционни креации на властващата партия.

И щом като е срамно да сме българи, тогава ставайте да ставаме сърби! На инат на българската проевропейска политика, ние няма да се учим на роден език, няма да тачим българската си култура, няма да ходим при истинските си братя и сестри, защото си имаме по-мили от тях, сръбски “сестри и братя”, само и само да засвидетелствуваме своята колелнопреклонна, верноподаническа

подчиненост на държавата. И въпреки че сме станали досущ сърби, истинските сърби все още ни различават по байганьовската ни простачина и не ни признават за сърби и те това си е. Бре слагаме си шайкачи на главите, обувахме си брич панталони, и не бива, и не бива.

Злорадството с което гледат на българите които “с торбички идват да ни продават различни дреболии”, е също симптом на извратен начин на мислене. Либералният граничен режим на България дава възможност на българските граждани свободно да пътуват и свободно да продават. Ако ние имахме такъв либерален граничен режим и нашите граждани щяха да отиват да продават в Кюстендил. И в това нямаше да има нищо лошо. “Новите” комунисти обаче виждат българския гражданин който ходи от къща на къща да продава дреболии (защото не му дават да си продава на пазара), но не виждат че нашият гражданин е “затворен като в бутилка”. И това според тях е нещо съвсем нормално. Това е остатък от времето когато българо-югославската дружба се изчерпаваше с гложгането на агнешки кокали веднъж годишно на “Славчето”.

За обезбългаряването на нашите краища, (всъщност се касае за обезлюдване), най-голяма отговорност носят дядките които днес се опитват с бастуните си и по папучки да постигнат онова което не можах да постигна на младини с пушките и ботушите. Те може би наистина нямат нужда от хуманитарната помощ на България, (защото още им държат влага американските кредити от Титово време), но не така стоят нещата със самотните старци от босилеградските села които все по-често умира без да има кой да им подаде чаша вода, а понякога и труповете им биват оглозгани от мишки. Това са постиженията на политиката на “новите” комунисти, и те няма да избегнат своята отговорност пред историята за всеобщия провал на обществото и държавата, макар и пожизнено.

Обезбългаряването, т.е. обезлюдването на нашите краища е резултат на политиката за която според думите на министър Седлак, езиковият проблем на нашето малцинство не съществува. Според него е нещо най-нормално нашите българи да се учат на сръбски език. Както е нещо най-нормално за комунистите да му ръкопляска на срещите зад затворени врати. Но за да е всичко наред, трябва да се запушат устите на ония които си позволяват да викат че “царят Траян има кози уши”.

Обръщам пак “Братство” от 13 ноември т.г. и чета едро заглавие: “Българската народност е най-добре информираната в Югославия”. И това ни го казва човекът който години наред държа монопол върху информирането на българското малцинство – главния редактор на ТВ-журнала на български език Димитър Йотов. Чета интервюто, и си мисля, колко глупаво звучи когато кажеш за себе си че си най-добрият. Тогава всяка збръчкана и прегърбена бабичка може да се състезава за мис Югославия! Аз съм най-хубавата и толкоз. Въпреки че на публиката ѝ се гади от нея. Прочитам интервюто докрай и както и толкова пъти досега, оставам разочарован от униформираните становища на г-н Йотов.

Според него, КИЦ “Цариброд” щял наскоро да се слее с димитровградския културен център защото мисията им била една и съща. А всъщност, ако димитровградският и босилеградският културен център бяха достойно изпълнявали мисията си да тачат и развиват културата на българското малцинство, нямаше да има нужда да създаваме КИЦ “Цариброд”. Не е ли това зле прикрит опит за превземане на КИЦ “Цариброд” отвътре?

Единствената пречка за това би могъл да бъде нашия “Бюлетин” който “няма нищо общо с основната цел на КИЦ”. А нашата основна цел е именно това – да разпространяваме българската култура сред българското малцинство и да разпространяваме информацията които се скриват от него. Това ли е “чистата политика” при това “недопустимо тесногърда и едностранчива”? Очевидно, за да направиш и да напредваш в журналистическата кариера, и накрая да получиш златна грамота, по времето когато се забраняват вестници с критични концепции, трябва да имаш специално прилагодени становища за истината и за отношението между културата и политиката.

В добавка на това прибавям думите на един стар “нов” комунист, който вече трудно пристъпяше по улиците на Босилеград и споделяше с другаря си една много проста рецепта за решаване на всички проблеми на българското малцинство: “На пет души да им паднат главите, другите ще се стъписат и всичко ще се оправи!” В очите му гореше някакъв убийствен блясък, изкуствено подсилен с някоя чашка ракия, а ръцете и краката му потрепваха от бремето на годините. Колко много безсилие и злоба имаше в неговите думи!

Да, помислих си, след като в световни размери убихте над 85 милиона души и не се оправихте, сега само още петима да убиете и ще ви потръгне. Докога, докога наистина ще продължава този бал на вампирите?

Път на културно възраждане

Иван Николов, Председател на Програмния съвет на Културно-информационния център в Босилеград

Изключително радостен съм да ви поздравя днес в Босилеград, в деня на тържественото откриване на този Културно-информационен център, който ще има благородната мисия да разпространява българската култура сред българското малцинство в Югославия, но и да свързва и запознава културите на двете съседни страни. Искрено се надявам, че от този ден ще започне нов етап в развитието на българо-югославските отношения. Убеден съм, че Културно-информационния център, който откриваме днес, ще допринесе за духовното ни извисяване и възстановяване на ония ценности и добродетели, благодарение на които сме оцелели през вековете. Само културни и просветени хора могат да се справят с предизвикателствата на времето, което ни постави тежка и отговорна задача: твърдо да отстояваме собствените си интереси и същевременно да бъдем фактор на стабилност и разбирателство между двата народа. Ние, българите в Югославия, които винаги сме били жертва на враждите и неприятелството, знаем истинската цена на добросъседството и сътрудничеството между народите.

Изхождайки от това, ние каним всички хора от двете страни на границата – и ония, които са с нас, и ония които са против нас, да преодолеят всички вражди, съмнения и подозрения, да се издигнат над страстите и емоциите в името на нещо по-велико – просперитета на нашето малцинство и приятелството и сътрудничеството между двата народа.

Миналото на нас, българите в Югославия, е история на нашето бавно демографско, стопанско и културно пропадане. Днес, изправени на ръба на тази пропаст, в една ужасно тягостна атмосфера на подозрения и присмотрения, ние отново набираме сили да се извисим и тръгнем по пътя на нашето културно възраждане. Това възраждане значи поврат от тоталитарно-догматичния към свободоумния, европейски начин на мислене и поведение, довел до модерна просперираща Европа, заснована не на хегемонията и насилието срещу малките и слабите, а на зачитане на суверенитета на държавите и правата на човека.

Едно съвременно общество не само трябва да зачита етническата, религиозната и езиковата идентичност на всяка личност, принадлежаща към национално малцинство, но и да създава условия за изразяване, съхраняване и развиване на тази идентичност. И същевременно е необходимо изграждането на климат на толерантност и демократичен диалог, за да може културното многообразие да стане източник не на разделение, а на обогатяване на обществото. Защитата на националните малцинства днес е неделима част от международната защита на правата на човека и принадлежи към областта на международното сътрудничество. В един модерен свят няма място за предразсъдъци по отношение на държавния суверенитет.

В съзвучие с тези модерни европейски течения и изхождайки от Конституцията и законите на Съюзна Република Югославия, които признават и гарантират правата на националните малцинства, изхождайки от националните интереси на страната, в която живеем, и нуждите на нашето малцинствено развитие, изхождайки и от необходимостта на заякване и развитие на българо-югославските отношения, ние днес откриваме този Културно-информационен център с цел да се изграждаме като личности, достойни за времето, в което живеем.

Днес си даваме сметка колко е разорена нашата малцинствена култура. През изпитанията на миналото ние излязохме с поколебано национално и човешко самочувствие. Поколебани в същността си на българи и свободни хора, ние лесно потъгнахме в духовна, а наскоро и в материална криза. Историята ни учи, че културата и жизнеността на един народ не е в простото му оцеляване, а в съхраняване на ония ценности и добродетели, които предопределят националната му идентичност. Чувството за национална идентичност е част от нашето национално достойнство, което трябва свято да пазим, защото без него сме обречени.

Нека днес да не споменаваме нападките и обвиненията, които се хвърлят по наш адрес. Ние сме били и ще останем лоялни на държавата в която живеем, но тази лоялност, за да бъде истинска, не бива да почива върху страха и насилието, а върху свободата, националния и културен просперитет. Това е пътят за решаването на проблемите и укрепване на устоите на държавата.

Като лоялни граждани ние трябва отговорно да поемем всички права и задължения, които произлизат от нашето положение на национално малцинство не само защото това е наш интерес, а

защото това е интерес и на страната в която живеем. Доброто положение на националните малцинства е критерий за демокрация и толерантност, от които зависи как ще се котира държавата в международната общност. И ако наистина сме лоялни, нека с твърдото отстояване на нашите права и интереси да подобрим положението на Югославия в света, изграждайки държава, в която би било възможно не само да се запазим, но и да просперираме. С оглед на актуалната политическа обстановка може би това наше желание на някого ще се стори прекалено оптимистично, дори и утопично, но ние сме убедени, че това е правилният път.

В това име приветстам откриването на този Културно-информационен център с надеждата, че наскоро пак ще се съберем при откриването на някой нов стопански или търговски българо-югославски център в Босилеград или Димитровград, който да създаде нови възможности за нашето икономическо развитие и нови възможности за регионалното сътрудничество между двете страни.

Ден на народните будители

По повод Деня на народните будители 1 ноември, българското посолство в Белград организира тържествен прием на който дойдоха над стотина души от българското малцинство в Югославия, сред което имаше и доста известни интелектуалци от малцинството. Посланикът на Република България Ивайло Трифонов благодари на всички българи които дойдоха да отбележат тоя ден, който в бъдеще ще се отбелязва всяка година сред българите в Сърбия.

В речта си по тоя повод посланик Трифонов запозна гостите с историята на Деня на народните будители, който се чества от 1992 година в училищата и университетите на България в чест на всички ония знайни и незнайни хора които през мрачните години на робството са будили българският национален дух, за да оцелее през вековете и днес да поеме своя съвременен път. На тоя ден, българските студенти и ученици са отдавали почит на великите български будители като се почне от Пасисий Хилендарски, Софроний Врачански, Ботев, Вазов и на всички учители, духовници, поети, писатели и други допринели за опазване на българщината.

След една много дълга пауза от половин век, този празник не е отбелязван в България, с изключение на българите в диаспората живеещи в свободния свят. Традицията за отбелязването на тоя ден се възобновява след събитията от 10 ноември 1989 година, а от скоро Великото народно събрание на България обявява този ден за официален празник на България.

В продължение на речта си, посланик Трифонов подробно се спря върху настоящето на България. Днес тя е една нормална, демократична страна, с парламентарно устройство на управление и утвърдена демократична система. През изтеклите девет години, ние седем пъти правихме избори за президент, за депутати в Народното събрание, за органи на местната власт, и през това време два пъти се смениха на власт левицата и десницата. Социалистите разбраха, че няма нищо страшно в това да останеш в опозиция. Именно заради това, българският парламент днес работи много по-ефикасно и в решаващите за националния интерес моменти се формира едно голямо мнозинство с максимално съгласие на политическите сили, каза посланик Трифонов и изтъкна, че през 1992 България стана членка на Съвета на Европа, от няколко години е асоцииран член на Европейския съюз, член учредител на Партньорство за мир с НАТО и кандидатства за пълноправно членство в Северноатлантическия съюз.

Спирайки се върху ситуацията на Балканите, посланик Трифонов подчерта приноса на България за организиране на срещата на балканските държави в Анталия, която той оцени като крачка напред към общобалканското разбирателство. След като Югославия призна независимостта на Македония, откриват се по-добри перспективи за българо-югославските отношения и тяхното изграждане на приятелски и добросъседски основи. Ние не искаме реванш, искаме нашите народи да живеят както и народите в Европа и се надявам искрено, че ще дойде времето когато на Балканите няма да има граници.

Упрекват ни, че поставяйки въпроса за положението на българското малцинство, ние имаме териториални претенции, сънища за санстефанска България и т.н. Това са измислици на хора които живеят с 50 години назад. Българо-югославските и българо-сръбските отношения имат един голям шанс: това че в Югославия живее многобройно българско малцинство. Шанс е българите в Сърбия да работят за новите, започващи да се градят на чисто отношения между двете държави. Но, както беше изтъкнато в срещите на нашите ръководители в Крит и Анталия, както и на срещите на

министър Михайлова през март, българите ще могат да играят тази историческа роля само когато се освободят от страха натрупан през миналото който все още владее в определени райони. Хората се страхуват все още да кажат с гордост, че са наследници на една голяма историческа и културна традиция.

Аз с болка трябва да ви кажа, че някои кметове българи в общините с българско население, ми говорят на сръбски език. Аз това не мога да го приема като нормално поведение и трябва да ви призная, че се срамувам от такива българи. През тази година колкото съм посланик тук, аз стигнах до един много трагичен извод – българското малцинство в Сърбия е единственото което “доброволно” се отказва от обучение на майчин език. Българската държава ще положи изключителни усилия, за да се преодолее това тежко наследство – приключи посланик Трифонов.

На коктейла който даде българския посланик, продължиха разговорите. Това беше може би единствената прилика да се срещнат на едно място толкова много хора от нашето малцинство. Хора с различни, често противопоставени възгледи и становища се срещнаха и си погледнаха в очите – не си изглеждаха толкова страшни.

Екипите на КИЦ “Цариброд” от Босилеград и Димитровград дойдоха на срещата с два специално ангажирани по тоя повод рейса, придружавани от група съграждани. Правеше впечатление присъствието на много млади хора. Някои от тях за първи път стъпваха в българското посолство, но ги имаше от всякъде – от Босилеград и Димитровград най-много, а след това и от вътрешността на страната: Пирот, Ниш, Белград.

Беше дошла по-голяма част от представителите на българската интелигенция в Югославия: писатели, поети, публицисти, научни работници. По-възрастните от тях, тихичко коментираха че преди години една такава среща беше невъзможна. Значи нещата все пак се движат напред – страхът спада, а поведението на нашите българи става по-нормално.

Вече на разотиване пристигна и световно известния диригент на белградската и софийска филхармония Емил Табаков. Стигна да се запознае с представителите на КИЦ “Цариброд” от Босилеград, които изчерпателно го запознаха с работата на нашия център и си споделиха някои възгледи върху актуалната обстановка в Югославия. Емил Табаков изрази желание някога да мине през Босилеград и да се запознае с тукашните българи. Падна и малко смях, от времето когато Емил Табаков беше министър в правителството на Софийски. Днес, със силата на изкуството големият диригент дава своя принос за взаимното разбиране на двата балкански народа.

Накрая, всички пожелахме тези срещи да станат традиционни, на 1 ноември – Деня на народните будители, да се събира българската интелигенция в Сърбия, а на 3 март и на 24 май да се събирате заедно с нашите сръбски приятели.

(извадки)